

המסה הזוכה בתחרות המסה לתלמידים חדשים

נסיעה לאור ירח-

הרהורים בעקבות שירה של יונה וולך "אם תלך למסע אל אס די"

דקלה בת אל אור

השעה מאוחרת. אמצע השיגעון של ליל סהר דק. פרות המושב גועות באימה אל מול אורו החלוש כמבקשות להעיף את הגיליוטינה מקו האופק השחור. אני עוצמת עיניים חזק חזק, עד שמופיעים כתמי הצבע האלה, הנמרחים בחושך ואינם מאפשרים לו להשתלט על עפעפי העצומים. אני מבקשת הלילה לחזור, לחזור מהמסע שהתחיל ביום לידתי, מסע שכולנו עבדים לו, מסע החלום שהפך למציאות. הלילה הזה מכל הלילות, אני מבקשת לברוח ממסע השקופיות שמלווה את חיי ולחזור למסעה של יונה וולך. אל ההזיה שאט אט עטפה את חיינו עד שהפכה בעצמה למציאות היחידה שאנו מכירים. אל ההזיה שילדה אותך ואותך ואותי. הלילה הזה אני מאפשרת ומכבה לרגע את הטירוף סביבי. הלילה הזה אלו את ואני, הלילה אני שלך יונה.

*

"תזכר אותי

ששמעולם לא חזרת ממש"

יונה וולך כתבה את שיריה לאחר שהשתתפה באותם ניסויים פסיכיאטריים בסם האל.אס.די בשנות השישים של המאה ה-20. בחייה יונה התנסתה לא פעם בסם המסמל יותר מכל סם אחר את העשור הסוער, הצבוע כיום בנאיביות קסומה, עירוב חגיגות ופרחים. וולך כתבה שמעולם לא הצליחה לחזור, היא עודנה שם, ניצבת מול החלון ומחכה. ומאז, היא מבקשת שנזכור אותה, מבקשת להישאר טבועה עמוק בתוך חיינו, שלעולם לא נשכח. ואני שואלת, ממה היא מבקשת להתעורר, לאן היא ביקשה לחזור. נדמה שביקשה לחזור לאמת, אולם המציאות נבלעה דווקא לתוך עולם פסיכדלי. מציאות שהפכה מאז לתערובת צבעים עזים, עטופה בנייר צלופן מרשרש, נייר שעלול בכל רגע להיקרע ולשחרר אל האוויר את הזחלים שדאגנו לקבור ומהם התעלמנו, שזחלים תחתינו, במעמקי תת המודע. השיר של וולך מצליח בקסמו לקרבני אל אותה מחשבה, האם למעשה כולנו נתקענו יחד עמה באותו מסע מקולל, שאינו מאפשר עוד לחזור. האם אי פעם נצליח לחזור? תיאוריה הקשים והסוערים של וולך, נדמה שאינם מזעזעים עוד כפי שהיו, הרי ראינו כבר הכל, או לפחות כך אנו חושבים. אך דווקא השיר הזה, במרחק של עשרות שנים ממני מצליח לזעזע את הלילה שלי. האם יכול להיות שהכל כה השתנה מאז? האם בזמנה המציאות הייתה כה ברורה ואחידה או אולי כבר אז החל הכול. מה קרה במהלך כל השנים שחלפו שהכל כה מעורבב היום וכבר לא ניתן לנחש מהו החלום ומהי המציאות, מהי הפנטזיה ומה הם החיים? אני מבקשת לקרב את השיר אליי, אלינו, מבקשת לקלף ממנו את הילת האגדה הסוערת, ולקבל על עצמי את הידיעה שגם אני, יחד עמכם, עוד תקועה שם, ובעצם נולדתי שם. נולדתי לעולם שמעולם לא חזר ממסע אל אס די. עולם שניתק מידי את המושכות ונעמד פעור פה ועיניים אל מול החלון. מול טלביזיית ענק המשדרת ללא סוף את ה"חיים". כיצד צריכים להיות, להתלבש, לאכול, לדבר, לצעוד, לבקש, ללמוד, להתעלס, לכעוס, לכאוב. מול עולם המשדר ללא הרף שידורים חוזרים שהולכים ונעשים שחוקים משנה לשנה.

נדמה שהשיר הזה רחוק ממני, רחוק מדי ולא אוכל להבינו אי פעם. אני יכולה להתקרב ולהבין את אותם ניסויים בסם שהפך עם השנים לשם נרדף לבריחה, לחיים מקבילים ומרד. נדמה שאיני יכולה להבין את ההזיה שעטפה את חייה, את גוני הצבעים שליוו את חייה, את חיי המציאות לפני יותר מחמישים שנה. יונה הלכה ואני מכירה אותה אך דרך שירה, דרך המילים שנולדו מאצבעותיה,

דרך תמונות שחור לבן של אישה שביקשה לחזור וכנראה מעולם לא הצליחה, דרך סיפורים ומעשיות בדמותה, בטירופה וביגונה. נדמה שהשירים מעולם לא יובנו לי, ילידת סוף שנות המאה ה-20. עידן של מותרות ופריצת גבולות, עידן של כסף וממון, של תרופות דור חדש, טיפולים אלטרנטיביים, אינטרנט ושיתוף מידע. עידן המאפשר לספק את התאוות שלנו, אך מבקש לשמור אותנו עטופים במעטה המסנן עבורנו את המציאות העירומה. נולדתי לעידן של טכנולוגיה שאינה מאפשרת עוד בריחה, למציאות שתדרוף אחריי לכל מקום שאלך ותכה בי שוב ושוב. המסכים השטוחים החליפו את הטלביזיה בשחור לבן שעמדה בפנית הסלון והשתלטו גם על חדרי השינה. מציאות של ריבוי ערוצים, אלפי אתרי חדשות ורשתות חברתיות, של מדידת אהבה ברייטינג. מציאות שתמצא אותנו תמיד, תצלצל אלינו, תזמזם לנו ותרטוט את אותותיה, רינגטון משובח שיצרנו, כזה שלא יעזוב אותנו לעולם. מציאות שלאן שלא נביט, תמיד תסתכל עלינו חזרה באותו המבט הספקני, בחצי חיוך על פניה ובידה אותו המכשיר הקדום המאיים לערוף את ראשנו אם רק נעז לבקש להביט לכיוון האחר ולסרב. מציאות שמתערפלת ומנסה להיאחז באחרוני המסמרים המשאירים אותה עומדת. מציאות פסיכדלית מסוותת תחת מעטה הסכמים מדיניים, מגישי חדשות ותרבות עיפיים ומאופרים למשעי. תחת שירי ארבעה אקורדים ואפליקציות נוצצות, תחת כוכבים המוכנים ברגע כמנת אוכל לחימום במיקרוגל.

*

"עֵדִין אֲנִי שֵׁם
מְחֻפָּה לְרֵגַע הַבָּא
חֲרֵדַת הַקִּיּוֹם כְּלוּ
יִרְדַּת עָלַי כְּמֵאֲכֶלֶת"

הם מדברים עלינו בלי סוף. הם, המבקשים לשמר את המצב הקיים ולהשאיר אותנו בדממה מוטרכת, מול החלון. המסנגרים ומעריצי המציאות החדשה-ישנה. מציאות שנוצרה עבורם, עבור עוד שורה בעיתון, עוד מאמר וחיוך מלא שיניים למצלמות הטלביזיה. לקחו את המציאות הירוקה, לקחו את כל מכחולי הטבע ודחסו אותם לקופסאות. חטפו את המציאות ופלטו אותה אלינו חזרה, הישר אל המסכים היורקים עלינו חזרה מציאות מיופת, משופצת כחדשה. הם מדברים עלינו, הדור שגדל לעולם MTV ומהפכת הלוויינים, דור שנולד למשחקי המחבואים בגינה והתבגר לתוך מסך המחשב וחדרי הצ'אטים הצבעוניים. "הדור האבוד" הם קוראים לנו, הדור הזה, נדמה שנמשך כבר זמן רב מדי. מדברים עלינו ומנתחים אותנו ומבקשים להכתיב לנו איך להתנהג, איך להרגיש ומה לראות. מבקשים שנלך בתלם שעיצבו עבורנו, אל התואר הנכסף המתבקש אחרי הטיול הגדול, אל התורים בלשכת אבטלה. האם גם הם, אותם מכתבי דעות ומפקדי המחשבות תקועים גם בתסריט האימתני ועיניהם אינן פקוחות. האם הם דואגים לטפח את האשליה או שאינם יודעים כלל כי היא קיימת. אנו מבקשים לשנות אך עיפיים מדי, תקועים כמו יונה, וחרדת הקיום כניצבת על כתפיו. אין שליטה על הדם, אין שליטה על הנעשה וכל שנותר לנו לעשות הוא לחכות, אולי יום אחד נתעורר, אולי יום אחד יתפוגג קסם אבקת השינה ונפקח את העיניים, נבקש לחזור אל האמת. דור עצוב, שנולד לעולם של משככים, משככי כאבים, משככי מחשבות ורגשות. כהות טוטאלית שעוטפת אותנו בדרך אל הלא כלום. יצורים בעלי סף רגישות גבוה, שאינם מתרגשים עוד מכלום, שאינם מובכים עוד מכלום ורק מבקשים, "גרו אותנו! הרוו את צימאון אכזריותנו!". אנו חיים בתוך עולם צבעוני, פסיכוטי, עם אלפי תסריטים המתנגשים באונות מוחנו בכל רגע, עיבוד מהיר, וקדימה לסצנה הבאה.

המחשבות רצות ללא סוף ואינן נותנות לי מנוח, יונה, בשירה האישי ופורץ הגבולות כתבה למעשה את סיפורי ואת סיפור חבריי. אני מדמיינת אותה, יושבת בחדרה אל מול החלון, ראשה וודאי כאב, היא לוגמת מהמשקה בכוס הזכוכית העומדת לצד מחברתה. עפרונה כלל אינו מחודד, היא חורקת את המילים על הנייר, במהירות. אני מדמיינת אותה עוצרת, מביטה אל החלון ורואה. היא שואלת את עצמה מה היא רואה, היא שואלת איך היא יכולה לדעת מה היא רואה. היא מסיטה את

המבט מהחלון, היא חוששת, אולי מעולם לא חזרה משם, מהמסע שלה. רוח קרירה מלטפת את עורפי, אני נרעדת לרגע, עוצרת ומפנה את ראשי אל התקרה הלבנה, כתמים שחורים מרצים מול עיניי. מבשרים על תוצרי מסכי המחשב לעיניי העייפות.

*

"אין שְׁלִיטָה על הַדָּם שְׁתַּדַּע"

אני קוראת את השיר, פעם ועוד פעם ועוד. אני קוראת אותו ושואלת, האם גם אני עודי מול החלון, האם השיר ישחרר אותי מהעמידה האינסופית שנגזרה על כולנו, האם גם ראשי מונח תחת להב הגיליוטינה האדומה? האם אי פעם בכלל ראיתי את המציאות, את האמת הזו שכולם מדברים עליה. איך אדע שמה שעייני רואות ומה שמוחי חושב כעת אינו תוצר של שנים ארוכות תחת מעטה מסנן והבנייה מטרידה? המציאות הפכה כה טרופה, ובלילות האלה, כמו הלילה, איני יכולה שלא לשאול - האם זה לא מוגזם מדי, מדוע הכל מרגיש לי כמו נע תחת השפעת סם, תחת איזה כישוף טכנולוגי מטריד שאינו מרפה. המציאות שנוצרה סביבי מהירה לי מדי, איני מצליחה עוד לעקוב, כמו מחשבות של חולה סכיזופרניה הרצות ללא הקשר. עוד כותרת, עוד תכנית חדשה, עוד הסכם, עוד מיסים, עוד ועוד. הכל נזרק לעברנו, כלל לא מחכה לנו ובורח, שקופיות מלאות צבע המורות לנו כיצד לנהוג. אני כבר איני מצליחה לראות דבר מלבד אותם כתמי צבע, ובאמצע אותה גיליוטינה מאיימת שצועקת לעברי, "השתחרי!"

נולדתי לתוך העולם הזה, איני מכירה דבר אחר, ואיני יודעת אם אכן קיים דבר אחר. יונה וולך הצליחה, בשישה עשר משפטי שיר, לבנות במוחי את המחשבה, את התהייה, על המציאות העוטפת אותי. יונה שתלה במחשבותיי את השאלות, את הפחדים שמפני עולם חיצוני הנסתר מפנינו, עולם שכנראה מעולם לא נכיר עוד, כל עוד אנו ניצבים, כפסלי קרח קפואים ועקרים, מול החלון וממתנינים. יונה כתבה את כאבה, את פחדיה. והיום, במרחק רב מהשיר אני תוהה, האם כבר אז ביקשה יונה להתריע מפני שידעה. האם בשיר ביקשה לרמוז לנו שאנו עתידים כולם לצאת למסע ולא לחזור. בתחילת השיר ישנו החשש שמא אחרים יצטרפו אליה ויכאבו גם הם, נרפים ועזובים מול הזיה מהפנטת. נדמה כי לצד קריאת העזרה ישנה אזהרה, אזהרה מפני הבאות אם נמשיך בדרך הכימיקלים, התקשורת האימתנית והטכנולוגיה המסרסת.

אני נולדתי לתוך התערובת הצבעונית הזו, תערובת מנוכרת ומהירה שמרחיקה אותי מהצבע האמיתי ומהכאב החודרני. תערובת שממשיכה להשליך עליי עוד ועוד יגון ואכזריות לצד מוסיקה קצבית, אורות ניאון, צבעים ושפע. אני נולדתי לעולם ההזיה שהחלו ביצירתו כבר אז, ואנחנו שכללנו. שכללנו כל כך שיתאים לנו, שלא נרגיש שהכל חומק תחת אצבעותינו. מציאות צבעונית, הרפתקנית, טיולים וחוויות שאנו צוברים בקילומטרים, דחינו את העתיד, דחינו את שלבי המעבר, את ההתבגרות והבגרות. הוספנו טיולים, לימודים וידע אין-סופי, הוספנו בגדים חדשים בזול, קופונים לנופשים, אריזות משפחתיות וספרים ממוחשבים. הוספנו מילים חדשות, מכונות מאפשרות וקניונים רבי עוצמה. הוספנו יכולת וכוח בלתי ייאמן. הוספנו, למזלנו, את הזכות לשאול, לתהות מה נכון, האם זה מה שלבסוף ישחרר אותנו מכבלי הגיליוטינה, האם בזכות השאלות אצליח לצאת מהחלון ולברוח ממסע אל אס די המוני שכזה? האם יונה תצליח, מתוך כאבה העמוק בשיר דווקא לשחרר אותנו מהמסע, מהמסע שממנו לא הצליחה לחזור?

"אני עודי שָׁם

מול הַחֲלוֹן

הַגִּילְיוֹטִינָה הָאֲדֹמָה נִשְׁקָפֶת מִמְּנִי"